

Ἐκ τοῦ ρ. γιαιίνω. Ἰδ. ΜΣτεφανίδ. ἐν Λεξικογρ. 6 (1923) 220. Τὸ προθετ. α ἐκ παρετυμ. πρὸς τὸ γιαιίνης, δι' ὃ ἰδ. ἄγι-Γιαιίνης.

Διάφορα ἀγριόχορτα ὅμοια πρὸς βασιλικόν, ὃ ἄγριος βασιλικὸς (salvia sclarea), φυτὰ ἐξόχως ἱαματικά ἀνθοφοροῦντα κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον. Πβ. γοργογιαννης. [**]

ἀγιάνι τό, Πόντ. (Ἀμισ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγιάνης.

Τὸ φυτὸν ἀγιάνης, ὃ ἰδ. [**]

ἀγιανίτης ὁ, Κέρκ. Κεφαλλ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγιάνης.

Τὸ φυτὸν ἀγιάνης, ὃ ἰδ. [**]

ἀγι-᾽Αννα ἡ, σύννηθ. ἀγιαν-᾽Αννα Λέσβ. ἀγιάς -᾽Αννα Θράκ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἀγία καὶ τοῦ ὄν. ᾽Αννα. Τοῦ ἀγιαν τὸ ν ἐκ τῆς αἰτιατ., τοῦ δὲ ἀγιάς τὸ ς ἐκ τῆς γενικ.

Ἡ ἀγία ᾽Αννα, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη ἐορτάζεται τὴν 9ην Δεκεμβρίου, ὅτε συμπίπτει τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, καὶ τὴν 25ην Ἰουλίου ἐνθ' ἂν.: Τῆς ἀγιάς-᾽Αννας σταφύλι (εἶδος σταφυλῆς ὠριμάζον κατὰ μῆνα Ἰούλιον) Κύθν. || Γνωμ. Τῆς ἀγιάς-᾽Αννας ἀνασαίνει ἡ μέρα Πελοπ. ᾽Ηρθε τῆς ἀγίας -᾽Αννας, κάτσε, ἦλπε μου, νὰ ξανασάνης (ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι τὴν 9ην Δεκεμβρίου παύει πᾶσα μεταβολὴ τοῦ μήκους τῆς ἡμέρας) Πελοπ. (Λάστ.)

ἀγιαννίτης ὁ, ἀμάρτ. ἀγιαννίτ'ς Θράκ. (Αἰν.)

Ἐκ τοῦ ὄν. Γιαιίνης.

Τὸ πτηνὸν ἐρυθανὶς ἢ πυραλὶς, ἐρύθακος ὃ ἐρυθρόλαιμος (erythacus rubicula) τῆς τάξεως τῶν στρουθοειδῶν (passeres). [**]

ἀγιανος ἐπίθ. Κεφαλλ. κ. ἄ. ἀγιανους Λέσβ. Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ θέμ. τοῦ ἔγιανα ἄορ. τοῦ ρ. γιαιίνω.

Ὁ μὴ ἐπιδεχόμενος ἱασιν, ἀνιάτος, ἀθεράπευτος ἐνθ' ἂν.: ᾽Αγιανος εἶν' ὁ κακομοῖρος, δὲ δορεῖ νὰ γιανῇ! Κεφαλλ. Συνών. ἄγριατος, ἀγιάτρευτος 1.

ἀγιανόχορτο τό, Ἰόνιοι Νῆσ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀγιάνης καὶ χόρτο.

Ἀγριόχορτον τοῦ γένους φλόμου (verbascum), φλόμος ἢ σίλφη (verbascum blattaria) τῆς τάξεως τῶν γρομφαδιωδῶν (scrofulariaceae). Συνών. ἀγριόσπλονος, σπυρί. [**]

ἀγι-᾽Αντρέας ὁ, σύννηθ. ἀγι-᾽Αντρέας Ἡπ. αἰς -᾽Αντρέας Κάρπ. αἰ-᾽Αντρέας Παξ. κ. ἄ. αἰ-᾽Αντρέας Θράκ. (Σουφλ.) αἰ-᾽Ντρέας Ἡπ. (Ζαγόρ.) ἀε-᾽Ντρέας Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.) ᾽Αἰ-᾽Ντρέας Πόντ. (Χαλδ.) αἰ-᾽Διρζάς Κάλυμν. Γενικ. ἀγι-᾽Αδρός Κεφαλλ. Πελοπ. (Μάν.) αἰ-᾽Ντρέας Παξ. ἀ-᾽Ντρέας Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ ὄν. ᾽Αντρέας.

1) Ὁ ἅγιος ᾽Ανδρέας ἐορταζόμενος τὴν 30ὴν Νοεμβρίου κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Γξουρτάζ' τ' ἄ-᾽Ντρέας

Ζαγόρ. || Γνωμ. ᾽Απὸ τ' ἀγι-᾽Αδρός ἡ μέρα ἀδρεῖται (ἀρχίζει νὰ μεγαλώνῃ ἡ ἡμέρα) Κεφαλλ. Τ' αἰ-᾽Ντρέας ἀντρεῖται τὸ κρύο (αὐξάνεται τὸ ψῦχος. Κατὰ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις ἀρχίζει ὁ χειμὼν νὰ γίνεται δριμύτερος ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Δεκεμβρίου) Παξ. Ἡ λ. πολλαχ. καὶ ὡς τοπων. 2) Ὁ μὴν Νοέμβριος (διὰ τὴν κατ' αὐτὸν τελουμένην ἐορτὴν τοῦ ἁγίου ᾽Ανδρέου, ἣτις θεωρεῖται ἡ ἐπισημοτέρα) Θράκ. (Σηλυβρ.) Πελοπ. Στερελλ. (Ἀγρίν.) Συνών. ᾽Αντρέας 3) Ὁ μὴν Δεκέμβριος (ὡς εὐθὺς μετὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου ᾽Ανδρέου ἀρχόμενος) Πελοπ. (Λάστ. Μεσσ.)

ἀγι-᾽Αντώνης ὁ, κοιν. ἀγι-᾽Αντώνιος Κεφαλλ. ἀγι-᾽Αντώνιος Μακεδ. (Βελβ.) ἀγι-᾽Αδώνιος Α. Ρουμελ. (Σωζόπολ.) Κρήτ. Πελοπ. (Μάν.) κ. ἄ. ἀγι-᾽Αντῶν'ς Μακεδ. (Σέρρ. κ. ἄ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. ᾽Ακαρναν.) κ. ἄ. ἀγι-᾽Αδῶν'ς Θράκ. (Αἰν.) αἰ-᾽Αντώνης Ἡπ. Παξ. κ. ἄ. αἰ-᾽Αντῶν'ς Ἡπ. Θράκ. κ. ἄ. ἀε-᾽Ντώνης Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ ὄν. ᾽Αντώνης.

Ὁ ἅγιος ᾽Αντώνιος, ἀσκητὴς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ μοναστηριακοῦ βίου, ἐορταζόμενος τὴν 17ην Ἰανουαρίου ἐνθ' ἂν.: Φρ. Εἶναι γιὰ τὸν ἀγι-᾽Αντῶνι (εἶναι παράφρων, ὅστις πρέπει νὰ κλεισθῇ εἰς μοναστήριον τοῦ ἁγίου ᾽Αντωνίου διὰ νὰ νοσηλευθῇ, διότι ὁ ἅγιος ᾽Αντώνιος θεωρεῖται διώκτης τῶν δαιμόνων καὶ σωτὴρ καὶ θεραπευτὴς τῶν δαιμονιζομένων) Ἡπ. Β'βαμός τ' ἀγι-᾽Αντουνοῦ! (νὰ σὲ πιάσῃ ὁ βουβαμός, ἡ ἀφασία τοῦ ἁγίου ᾽Αντωνίου! Ἀρὰ πρὸς τοὺς φωνασκοῦντας ἢ φλυαροῦντας. Ἡ φρ. προῆλθεν ἐκ τῆς παραδ., ὅτι ὁ ἅγιος ἐρραβδίσθη ποτὲ ὑπὸ τῶν δαιμόνων τόσο πολὺ, ὥστε ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἔμεινεν ἄφωνος καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐνομήσθη καὶ ὡς νεκρὸς) Αἰν. Εἶναι σωστός ἀγι-᾽Αδώνιος (ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἰσχυροῦ ὡς παρίσταται ἐν εἰκόνι ὁ ἅγιος ᾽Αντώνιος) Κεφαλλ. Νὰ σὲ κάψῃ τ' ἀγι-᾽Αντωνιοῦ ἢ φωτιά (ἀρὰ) ᾽Αθῆν. || Παροιμ. Ἀναμορεύτηκε σὰν ὁ ἀγι-᾽Αντώνης τὸ γουρούνι (ἐπὶ τοῦ συμπαθοῦντος ἢ ἐρωτευομένου πρόσωπον ἀνάξιον συμπαθείας καὶ ἀγάτης. Ἡ φρ. ἐκ παραδ., καθ' ἣν ὁ ἅγιος ᾽Αντώνιος ἀντὶ ἄλλου ζῶου προὔτιμησεν ὡς σύντροφον τὸν χοῖρον. Πρόκειται πάντως περὶ τοῦ ἁγίου ᾽Αντωνίου τῆς Παδοῦης, ὅστις συνεταυτίσθη πρὸς τὸν ἅγιον ᾽Αντώνιον τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,226) Κεφαλλ. Γνωμ. Κακὴ ρουπὴ τ' ἀγι-᾽Αντουνοῦ (ὅτι κατὰ τὰ μέσα Ἰανουαρίου ἐνσκήπτει ἐνίοτε βαρὺς χειμὼν) Αἰτωλ. ᾽Ακαρναν.

᾽Σ τοὶ δεκαφτὰ τοῦ Γεναριοῦ | εἶναι, κερά, τ' ἀγι-᾽Αδωνιοῦ, τοτεσάς, κερά μαδόνα, εἶν' ἡ φούρια τοῦ χειμῶνα

(ὁ δριμύτερος χειμὼν συμπίπτει εἰς τὰ μέσα Ἰανουαρίου) Κρήτ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

ἀγιάπαθα τά, Μακεδ. (Καταφύγ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ οὐσ. πάθος.

Πάθη μεγάλα καὶ φοβερά, δοκιμασίαι δειναὶ ὡς τὰ ἅγια πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ λ. ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης, ἐν ᾗ συχνάκις ἀκούονται αἱ φρ. «τὰ ἅγια πάθη» καὶ «τῶν ἁγίων παθῶν»: Φρ. ᾽Επαθα τ' ἀγιάπαθα.

ἀγιά-Παρασκευή ἡ, κοιν. ἀγιά-Παρασκευὴ βόρ. ἰδιώμ. ἀγιά-Παρασκῇ Κρήτ. ἀε-Παρασκευὴ Πόντ. (Χαλδ. κ. ἄ.) αἰ-Παρασκευὴ Θράκ. (᾽Αδριανούπ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἀγία καὶ τοῦ ὄν. Παρασκευή. Οἱ τύπ. ἀε- καὶ αἰ- ἐκ τοῦ ἄρσ. γέν.

Ἡ ἀγία Παρασκευή, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 26ην Ἰουλίου ἐνθ' ἀν.: Παροιμ. *Κουτσοὶ στραβοὶ 'ς τὴν ἀγιά-Παρασκευή* (ὡς οἱ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ ἀθρόοι τρέχουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς θαυματουργοῦ ἀγίας Παρασκευῆς πρὸς θεραπείαν, οὕτω καὶ οἱ ἔχοντες ἀνάγκην τινὸς προστρέχουν ἀκαταπαύστως εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τὸν παρακαλοῦν. Λέγεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἐνοχλουμένων ἐκ τῶν συχνῶν αἰτήσεων ἀνθρώπων, οὓς πολλάκις εὐηργέτησαν) Πελοπν. (Δημητσάν.)

Ποῦ ἀράζουν οἱ κουτσοί; | 'Σ τὴν ἀγιά-Παρασκευή (ἐπὶ τῶν ὀχληρῶν ξένων, οἱ ὅποιοι πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καταλύουν) Κεφαλλ. Συνών. παροιμ. *ὅπου τυφλὸς κι ὅπου κουτσὸς 'ς τὸν ἄι-Παντελέημονα!* Ἡ λ. πολλαχ. καὶ ὡς τοπων.

ἀγιά-Παρασκευούλλα ἡ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.) ἀγιά-Παρασκευγγούλλα Χίος

Ἵποκορ. τοῦ ὄν. ἀγιά-Παρασκευή.

Ἡ ἀγία Παρασκευή ἐνθ' ἀν.: Ἄσμ.

Ἀγιά-Παρασκευούλλα μου, | γιάνε μου τὴν καρδούλλα μου Ἐρμούπ.

Ἀγιά-Παρασκευγγούλλα μου, ποῦ σοῦ 'φερνα τ' ἀσβέσι, βάλε τὸ ἐσὺ τὸ δέρι τσου νὰ μὲ καλοπαντρέψης Χίος.

ἀγιά-Παρθένος ἡ, πολλαχ. ἄγια-Παρθένος Κύθν. Σέριφ. Τήν. ἄε-Παρθένος Πόντ. ἄγια-Παρθένα Πελοπν. (Ὀλυμπ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἀγία καὶ τοῦ ὄν. Παρθένος.

Ἡ Παναγία ἐνθ' ἀν.: Φρ. *Κάνει τὴν ἄγια-Παρθένα!* (ἐπὶ γυναικὸς συνήθως ὑποκρινομένης τὴν ἀγίαν, τὴν σεμνήν. Πβ. ἀγιά-Λιβυά) Ὀλυμπ. || Ἄσμ.

Τὸν ἐγένεσεν ἡ Παναγία, | τὸν ἐνέστεσεν ἄε-Παρθένος (δηλ. τὸν Χριστόν. Παρατηρητέον τὴν ἐπανάληψιν διὰ διαφόρου ὀνόματος Παναγία καὶ ἄε-Παρθένος) Πόντ.

ἀγιαποστολιάζω Ἀμοργ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὄν. ἄγι-Ἀπόστολοι.

1) Ἐορτάζω τὴν ἐορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καταλύων τὴν νηστείαν Ἀμοργ.: *Θὰ σφάζω ἓνα κόκκορα ν' ἀγιαποστολιάσω.* Συνών. ἀγιαποστολιζώ, πασκάζω.

2) Διαλύω κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων 29ην Ἰουνίου τὸν ποιμενικὸν πρὸς τυροκομίαν συνεταιρισμὸν ἀποχωρίζων τὰ αἰγοπρόβατα τῆς κοινῆς ἀγέλης καὶ λαμβάνων τὴν ἀναλογούσαν ποσότητα τυροῦ Κρήτ. Συνών. ξεκοιναζώ.

ἀγιαποστολιάτικα τά, Κωνπλ. ἀγιαπουστολιάτικα Θράκ. (Μάδυτ.)

Ἐκ τοῦ ὄν. ἄγι-Ἀπόστολοι.

Σῦκα μεγάλα καὶ ἄγευστα ὀριμάζοντα τὸν μῆνα Ἰουνίου περὶ τὴν ἐορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

ἀγιαποστολιζώ Κύθν.

Ἐκ τοῦ ὄν. ἄγι-Ἀπόστολοι. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. ἀγιθοδωρίζω.

Ἐορτάζω τὴν ἐορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων: *Θὰ πά ν' ἀγιαποστολίσωμε.* Συνών. ἀγιαποστολιάζω, πασκάζω.

ἄγι-Ἀπόστολοι οἱ, σύνθηθ. ἄγι-Ἀποστολ' Λέσβ. κ. ἄ. ἄοι-Ἀποστολ' Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἄοι-Ἀποστολ' Ἡπ. (Ζαγόρ. κ. ἄ.) ἄι-Πόσιτουλονς ὁ, Μακεδ. (Βελβ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ ὄν. Ἀπόστολοι.

Οἱ ἄγιοι Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος ἐορταζόμενοι τὴν 29ην Ἰουνίου ἢ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, τῶν ὁποίων ἡ σύναξις ἐορτάζεται τὴν 30ην Ἰουνίου. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

ἀγιαράεντος ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ. Χαλδ. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γιαραεντός <για-ραεύω.

Ἀχρηστος, ἀνωφελής: Ἀθροπος ἀγιαράεντος. Ζῶν ἀγιαράεντον.

***ἀγιαράντιστος** ἐπίθ. ἀγιαράδιστος Μεγίστ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γιαραντιστός <*γιαραντίζω.

Ἀγιαράεντος, ὁ ἰδ.: Ἀγιαράδιστον προῖμαν. || Παροιμ.

Μὴν παίρνῃς τ' ἀγιαράδιστα γιὰ νὰ 'θῃς ὅσα μπρέπει

(δαπανῶν τις εἰς ὅσα δὲν πρέπει δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ὅσα πρέπει. Πβ. ἀρχ. «δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ ὀλίγος ἔσει ἐφ' ἃ δεῖ»).

ἀγιαρί τό, ἀγιαρίν Κύπρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀγιαρί Θράκ. (Σηλυβρ.) Κρήτ. Μεγίστ. Νάξ. Χίος κ. ἄ. ἀγιαρ' Θράκ. (Κομοτ. Σαρεκκλ. Στέρν.) Ἰμβρ. Μακεδ. (Σέρρ.) Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.)

Ἀραβοτουρκ. *ayar* = βαθμὸς καθαρότητος πολυτίμου μετάλλου, ἀκρίβεια βάρους νομίσματος, ἀκρίβεια ὥρας ὥρολογίου.

1) Ἀκριβὴς καὶ κανονικὴ λειτουργία μηχανήματος, οἶον τοῦ ὥρολογίου Θράκ. (Κομοτ.): *Χάλασι τ' ἀγιαρ' τοῦ ρουλουιού* β) Ἡ δι' ἀντιπαραβολῆς ἐξέλεξις καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς ἀκριβοῦς λειτουργίας μηχανήματος, οἶον ὥρολογίου καὶ σταθμοῦ Θράκ. (Κομοτ. Σαρεκκλ. Σηλυβρ.) Ἰμβρ. Κρήτ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Μακεδ. (Σέρρ.) Μεγίστ. Νάξ. Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.) Χίος κ. ἄ.: Φρ. *Κάνου τοῦ ρουλόι ἀγιαρ'* (κανονίζω τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὥρολογίου) Κομοτ. *Εὐτάω τὴν ὥραν ἀγιαρ'* (κάμνω τὸ ὥρολόγιον ἀγιαρί) Χαλδ. *Ἐκαμα τὸ καντάρι ἀγιαρί* (ἐκανόνισα τὴν ἀκρίβειαν τοῦ στατηρος) Χίος || Φρ. *Κάνει ἀγιαρί τὸ ροῦ του* (μεταφ. διανοεῖται τι) Κρήτ. 2) Δοχεῖον-ὠρισμένης χωρητικότητος χρησιμοποιούμενον εἰς φύλαξιν ποτοῦ οἶνοπνευματώδους (θὰ ἐσήμαινεν ἀρχικῶς μονάδα βάρους) Θράκ. (Στέρν.) 3) Ἡ χωρητικότης ἀγγείου Κύπρ.: *Τὸ ἀγιαρίν τοῦ βλαδθιού ἔν' ὀγκὸ ὀκ-κάδες* (βλαδθιού = φλασκιού).

***ἀγιαρντίζω** ἀγιαρνίζω Ἀθῆν. κ. ἄ. — Λεξ. Περίδ. Βυζ. Μ. Ἐγκυκλ. ἀγιαρνίν-νου Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *ayartmak*.

Ἀποπλανῶ, ἐξαπατῶ ἐνθ' ἀν.: *Μὴ μοῦ τὴν ἀγιαρνίζετε τὴν ἀγαπητικὴ μου* Μ. Ἐγκυκλ. Συνών. ξελογιάζω.

ἄγιασι ἡ, Πελοπν. (Ἀρκαδ. Βαμβακ. Καλάβρυτ. Κοσμ. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀγιάζω.

1) Ὁ δι' ἡγιασμένου ὕδατος ραντισμὸς, ὁ ἡγιασμὸς Πελοπν. (Ἀρκαδ.): *Ἡ ἡμέρα τῆς ἄγιασις. Ἡ ἄγιασι εἶναι*

